

Ключевые слова: массовая культура, духовность, эстетические вкусы, средства, субкультура, музыкальный китч, общественное сознание, моральные ценности.

The article deals with the influence of fashion, kitsch, subculture on the formation of social behavior and musical preferences of youth. Actually, in condition of our fundamental renewal of all spheres of our society, its national revival the pedagogical science faces the new demands and standards, among which the most important are problems of skills formation, of individual's self organization (self-education, self-development, self-up bringing); the need in acquiring, cultural, spiritual and moral values, common to mankind including heritage of Ukrainian nation, national culture and morality; development of national consciousness and social activity; cultivation of a culture of behavior and communication. Nowadays, music is the greatest passion of the present young generation that absorbed it completely. At the young age interest to popular "mass" music dominates so much that interest to other genres is often disappeared completely. Folklore, classical music is frequently sounded in utilitarian use: like music in advertising, as a ringtone on mobile phones. It is observed the hypertrophy, firstly, of entertaining hedonistic function of music art as opposed to moral, educational or cognitive value of music. In such an atmosphere, there are problems with the affirmation of the spiritual values of the national world outlook. We are all alike, both by the way of life and by our habits. Moreover, we are under the influence of fashion, media, public opinion and follow certain rules. Young people, as the most sensitive and receptive group, are the first to perceive new forms of leisure activities with all positive and negative phenomena. These are the children of the era of globalization, the Internet and mobile communication. They cannot be completely satisfied by the existing common entertainments and ways of spending time. The advantage is given to consumer preferences over creative ones. And young people make up their own way, uniting into various groups and movements that are inherent their own subculture.

Key words: mass culture, spirituality, aesthetic tastes, means, subculture, musical kitsch, social consciousness, moral values.

УДК 377.112.4:159.923.3]=161.2(045)

Тягур Любомира МIRONIVNA,
викладач,

ГПМ Мукачівського державного університету, м. Мукачеве

ФЕНОМЕН ПЕРФЕКЦІОНІЗМУ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА

У статті розкривається сучасний стан проблеми феномена перфекціонізму в працях зарубіжних і вітчизняних психологів. Розглянуто структуру, типи даного явища. Здійснене узагальнення досліджень наукових джерел засвідчило про існування різних форм та різновидів перфекціонізму. Виділені характеристики перфекціонізму, що сприяють сприятливому протіканню процесу самовдосконалення викладачів, до яких відноситься самоактуалізація, мотивація досягнення і самовідношення. Проаналізовано дослідження зв'язку перфекціонізму з даними психологічними характеристиками викладачів. Розглянута здорова форма перфекціонізму, яка сприяє розвитку особистості, розкриття її здібностей і творчого потенціалу.

Ключові слова: перфекціонізм, здоровий та невротичний, конструктивний і неконструктивний перфекціонізм, самоактуалізація, мотивація, викладачі.

Постановка проблеми. Психологічний аналіз соціокультурних тенденцій показує, що в сучасній системі вищої освіти пред'являються високі вимоги як до професійної діяльності, так і до особистості викладачів. Підвищуються вимоги до кваліфікації, з метою оптимізації кадрів, зростає обсяг навчального навантаження, викладачів коледжів спонукають постійно вдосконалювати і розвивати свою особистість, щоб мати можливість підлаштовуватися під постійно мінливі стандарти діяльності. Саме тому особливого значення набуває вивчення факторів, які можуть зумовлювати схильність до саморозвитку та самовдосконалення у викладачів. Одним з таких факторів є феномен перфекціонізму, що передбачає прагнення суб'єкта до досконалості у всіх аспектах свого життя. Але, сучасні зарубіжні та вітчизняні автори дотримуються думки про існування двох форм даного феномена: конструктивного і деструктивного (невротичного). Конструктивний перфекціонізм може виступати в якості психологічного ресурсу, що відображає стимул особистості до досконалості і безперервного саморозвитку, визнання власних можливостей і обмежень. У той час як деструктивний перфекціонізм є порушенням саморегуляції, що виявляється в почутті невдоволення і розчарування в собі, надмірної критики своєї поведінки і відчутті неконтрольованості життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми перфекціонізму присвячені сучасні наукові розробки Н. Гаранян, А. Холмогорової, А. Золотарьової, С. Єніколопова, В. Ясної, Е. Соколової, І. Грачової, М. Ларських, Р. Фрост, П. Х'юїтт, Г. Флетт, Д. Хамачек, І. Гуляс, Л. Данилевич, О. Лоза, Г. Чепурної та ін.

Поняття перфекціонізму відображає прагнення людини до досконалості, вперше виникло в руслі філософської традиції. На думку Г. В. Іванченко, прагнення до досконалості є

невід'ємною людською якістю, яка властива людям з незапам'ятних часів [4]. Дане людське прагнення характеризується універсальністю і разом з цим, амбівалентністю своїх проявів. Як описує М. Бахтін, «кожен крок до визначеності, кожен крок до досконалості є крок до загибелі. Індивідуальність – остання, остаточна визначеність – є тим самим і найчистіша приреченість, найчистіше заперечення вічності»[1].

Мета статті: теоретичний аналіз сучасних досліджень проблеми перфекціонізму та його вплив на педагогічну діяльність викладачів.

Результати дослідження. На початкових етапах проблема перфекціонізму обговорювалася виключно в рамках клінічної психології і психіатрії. Перфекціонізм (від латинського perfectio – досконалості) в широкому сенсі можна описати як прагнення людини до досконалості і до дотримання надзвичайно високих стандартів в діяльності.

Перфекціонізм описувався психотерапевтами та психіатрами як однозначно негативне явище і розглядався як патологічна адикція. Він визначався як хворобливе, нав'язливе прагнення досягти ідеалу, що спирається на зовні задані орієнтири, яке не треба плутати зі здоровою мотивацією досягнення і завзятістю, котрі спиралися б на власні можливості і схильності.

Згодом перфекціонізм став розумітися як складне явище, яке може приймати як патологічну, так і здорову форми. Отже, перфекціонізм став розглядатися і як нормальна характеристика особистості, а не тільки як невротичний психічний розлад. Фактично про відмінності нормального та невротичного перфекціонізму автори-клініцисти заговорили до створення психометричних методик його вимірювання.

П. Х'юїтт та Г. Флетт вважають, що перфекціонізм – це прагнення бути бездоганим в усьому, перфекціонізм визначає

величину особистих стандартів індивіда, незалежно від здатності досягти їх [14].

Грунтуючись на клінічному досвіді Д. Хамачек дав перший опис відмінностей між нормальним і невротичним перфекціонізмом [16]. Нормальна форма передбачає високі стандарти, але при цьому гнучкість і відсутність зайвої педантичності. Нормальний перфекціоніст може адаптувати свої стандарти до існуючої ситуації, володіє лідерськими якостями, високою працездатністю, активністю, мотивований на досягнення мети, має адекватний рівень домагань, концентрує увагу на власних можливостях і способах досягнення мети. Для такої людини важкодоступні цілі, обумовлені високими стандартами, приносять задоволення, так як увага зосереджена на процесі їх досягнення. Нормальний перфекціонізм є більш адаптивною формою в порівнянні з невротичним. Людина з невротичним перфекціонізмом встановлює для себе завищені стандарти і не допускає можливості зробити помилку. Як наслідок, у таких людей ніколи не буває відчуття, що щось виконано досить добре, а вся їх діяльність збуджується страхом перед неуспіхом. Сенс цієї відмінності між нормальною і невротичною формами в тому, що перфекціонізм має на увазі високі стандарти діяльності в поєднанні з тенденцією до надмірної критики своєї поведінки. Отже, залежність психологічних проблем, пов'язаних з перфекціонізмом, буде обумовлюватися скоріше цією тенденцією до критичного оцінювання, ніж завищеними стандартами.

Роблять огляд складових невротичного перфекціонізму В. Ясна і С. Єніколопов [12]. Перша з них передбачає стурбованість невротичних перфекціоністів недоліками своєї діяльності. Навіть самі несуттєві недоліки призводять їх до відчуття невідповідності своїх вимог. Згідно Д. Хамачеку, надмірна заклопотаність помилками змушує перфекціоністів досягати своїх цілей за рахунок страху невдачі і боязні розчарувати інших [16]. Це відрізняє їх від нормальних перфекціоністів, які встановлюють розумні і реалістичні стандарти і здатні відчувати радість від досягнення цілей, підвищуючи свою самооцінку.

Сумнів в якості отриманого результату є другою складовою невротичного перфекціонізму. Він полягає не в сумніві або оцінюванні окремих недоліків, а в загальному відчутті незадовільного виконання роботи. Таке відчуття докладно описується в літературі такими переживаннями як невпевненість в дії або переконанні. Автори відносять перфекціонізм до характеристик, властивим людям з obsесивно-компульсивними розладами, які відображають опірність завершення дій. Головною їх рисою є невпевненість в завершенні справи [15].

Третя складова полягає в прагненні перфекціоністів надати більшій значущості очікуванням і оцінкам батьків.

К. Едкінс і У. Паркер [18] розрізняли активний перфекціонізм, який стимулює до досягнень і не пов'язаний з суїцидальними намірами, і пасивний перфекціонізм, що перешкоджає діяльності і пов'язаний з ризиком суїцидальної поведінки. У. Паркер [17] також розглядав здоровий перфекціонізм, що корелює з сумлінністю, і нездоровий, пов'язаний з низькою самооцінкою. У своїх дослідженнях він показав, що в деяких випадках здоровий перфекціонізм може переходити в нездорову його форму.

У біхевіористів теж сформувався особливий підхід до перфекціонізму. Перфекціонізм, як і багато інших поведінкових реакцій, пов'язується з позитивним і негативним підкріпленням [19]. Автори вивчали цей феномен в рамках спортивної психології і при розладах харчової поведінки. В даному підході прийнято виділяти позитивний і негативний перфекціонізм, які пов'язані, відповідно, з позитивним і негативним підкріпленням перфекціоністських проявів. Таким чином, позитивний перфекціонізм є

результатом прагнення до позитивних наслідків (перемога, досягнення мети), а негативний – з униканням невдачі (програш, помилки).

Н. Гаранян [3] відзначає, що вразливість для критики даних уявлень створює той факт, що для пояснення і діагностики здорового перфекціонізму використовуються моделі та інструменти, розроблені для концептуалізації та вимірювання патологічного перфекціонізму. Таким чином, вона підкреслює актуальність проблеми розробки диференціальних критеріїв здорового і патологічного перфекціонізму.

Н. Гаранян, А. Холмогорова, Т. Юдєєва [2] пропонують окремо виділяти мотиваційний, когнітивний, афективний і поведінковий критерії здорового і патологічного перфекціонізму. В мотиваційному критерії дані форми перфекціонізму розрізняються ступенем вираженості стандартів і домагань. При цьому патологічний перфекціонізм передбачає надмірно завищені стандарти діяльності, в той час як для здорової форми характерні реалістично високі стандарти і домагання. Когнітивний критерій відображає ступінь зрілості когнітивних схем. При патологічній формі буде спостерігатися спотворення соціальних когніцій (навколишні сприймаються як такі, що делегують високі очікування), персоналізація (перманентне порівняння себе з іншими при орієнтації на полюс найуспішніших), негативне селекціонування (виборча концентрація на невдачі і помилки), поляризоване мислення (мислення за принципом «все або нічого»). При здоровій формі сприйняття очікувань і вимог з боку інших буде диференційованим і точним, уявлення про діапазон людських можливостей – реалістичним, тобто буде розвинена здатність до децентрації, буде можливим усвідомлення неминучості і корисності помилок, а також уявлення про результативність власної діяльності будуть градуальними.

Крім того, Т. Юдєєва визначила, що між показниками перфекціонізму і показниками емоційного неблагополуччя – депресією та тривогою, вимірюваними різними шкалами самозвіту, – існує позитивний кореляційний зв'язок. Ці дані дозволяють розглядати перфекціонізм як особистісну рису, сполучену зі схильністю до депресивного і тривожного реагування. Спектр емоційно негативних переживань у осіб із вираженим перфекціонізмом дуже різноманітний та може включати інтенсивні переживання невдоволення собою і досягнутим, страх негативної оцінки з боку оточуючих і публічної ганьби, страх невдачі й тривоги перед початком діяльності, сором, гнів і образу на оточуючих [11].

Н. Гаранян і А. Холмогорова виділяють два види патологічного перфекціонізму: obsесивно-компульсивний і нарцистичний [2]. При нарцистичному перфекціонізмі спостерігається домінування мотиву досконалості над іншими мотивами. При obsесивно-компульсивному перфекціонізмі зберігається зацікавленість не тільки в ідеальному результаті, але і в діяльності, спрямованій на його досягнення.

Є. Ільїн [5] вважає, що здорова форма перфекціонізму сприяє розвитку особистості, розкриття її здібностей і творчого потенціалу. Однак прагнення до досконалості, яке характерно для цієї форми, згодом може надавати все більший вплив на діяльність, так як колишні стандарти будуть ставати все більш недосяжними. Це може привести до негативних наслідків – хронічної перевтоми, труднощів концентрації уваги. Якщо прагнення до досконалості переростає в бажання досягти ідеалу, тоді для людини всі зусилля, докладені до виконання діяльності, і витрачений час будуть марними, так як мета, яку вона намагається досягти, свідомо недосяжна. Невпевненість у високій якості своєї роботи і страх помилки змушують перфекціоністів постійно перевіряти себе. Виконуючи роботу, така людина знову і знову змінює, і виправляє те, що вже не вимагає виправлення. Найчастіше

невеликі поліпшення вимагають великих переробок, і справа стає нудною рутинною, на яку витрачається величезна кількість часу і енергії. Це згубно впливає на творчих людей, так як в даному випадку розвиток особистості припиняється. Все це може бути обумовлено страхом невдачі, який сприятиме активації компенсаторних стратегій. У такому випадку людина, орієнтуючись на високі стандарти, починає надмірно ретельно перевіряти свої дії, надмірно довго роздумувати перед прийняттям рішення, шукати схвалення з боку інших людей, постійно критикувати оточуючих. Уникаюча стратегія може проявлятися в поведінці, в формі переривання діяльності, незавершення завдання або в формі прокрастинації.

Домінування мотивації уникнення невдач над мотивацією досягнення успіху може розглядатися з точки зору зв'язку з феноменом вивченої безпорадності, описаної М. Селігманом, а також з точки зору закону «оптимуму мотивації» Еркс-Додсон, який передбачає дезорганізацію діяльності в результаті надлишкової мотивації. У разі, коли прагнення досягти ідеального результату набуває надмірної інтенсивності і переваженості особистісної значимості, відповідна мотивація починає втрачати свої функції спонукання і регуляції, що призводить до стану ступору або паралічу, яке виражається в нездатності приступити до діяльності.

У сучасних дослідженнях велика увага приділяється проблемі критеріїв формування перфекціонізму, які часто включені суть перфекціонізму (наприклад, Р.Фрост). Існують деякі індивідуально-типологічні передумови формування перфекціонізму, до них відноситься високий рівень нейротизму, серед осіб з високим рівнем перфекціонізму переважають холерики і сангвініки. Спостерігаються також особливості в мотиваційній сфері: при конструктивному перфекціонізмі переважають мотиви досягнення успіху і самореалізації, а при неконструктивному перфекціонізмі – мотив уникнення невдачі [15].

Дослідниця Г. Чепурна вважає, що перфекціонізм має такі структурні компоненти: суб'єктно-орієнтований, об'єктно-орієнтований та соціально-наказовий перфекціонізм), які проявляються в ціннісно-мотиваційній, когнітивній, емоційній та поведінковій сферах. Рівень прояву та особливості структур перфекціонізму обумовлюють особливості соціальної адаптації та міжособистісної взаємодії педагогів. Найбільш адаптивною є структура перфекціонізму з високим рівнем суб'єктно-орієнтованого перфекціонізму, що характеризується орієнтацією на реалізацію власних особистісних домагань, мотивацією досягнення успіху, безумовним прийняттям себе та інших, розвиненням рефлексії, цілісності сприйняття часової перспективи, почуттям задоволення від педагогічної діяльності, інтернальністю, поведінковою гнучкістю, прагненням до встановлення доброзичливих взаємин з оточуючими [10].

Результати досліджень багатьох вчених, які виявили зв'язок між високим рівнем перфекціонізму та професійним вигоранням і пояснили його виснаженням психічної енергії суб'єкта внаслідок перфектної моделі його поведінки та довели, що високий рівень соціально приписаного перфекціонізму педагогів – потенційний чинник ризику їх професійного вигорання, зокрема тому, що він пов'язаний з глибоким переконанням щодо вельми високих професійних стандартів, а відтак фахово-рольових експектацій стосовно них, неналежна відповідність яким веде за собою відчутні негативні наслідки. Проте, Дж. Чайлдс і Й. Стоубер довели, що зниження рівня соціально приписаного перфекціонізму та підвищення рівня перфекціонізму, орієнтованого на себе, можуть істотно знизити рівень вигорання [13].

Вітчизняна вчена О. Кононенко вважає, що

перфекціонізм активно впливає на емоційну сферу особистості, але в більшості випадків негативно [7].

Дослідження К. Іргашової, Е. Симанюк засвідчують, що перфекціонізм викладачів пов'язаний з високою мотивацією досягнення, що проявляється в вираженому прагненні домагатися кращих результатів у своїй діяльності, не дивлячись на обмеження і перешкоди. Вчені не виявляють в дослідженні зв'язку перфекціонізму у викладачів з високим рівнем самоактуалізації і позитивним самовідношенням. Викладачі, для яких перфекціонізм є характерною рисою, схильні проявляти в своїй поведінці такі якості особистості як конформність і ригідність, що перешкоджає їх здатності підлаштовуватися під нові вимоги і стандарти в професійній діяльності, при вираженій потребі відповідати цим станам. Також у них відзначається почуття незадоволеності собою і відсутність прийняття себе такими, якими вони є, що виражається в надмірній фіксації на власних негативних проявах, при ігноруванні позитивних якостей. Все це знаходить відображення в загальному негативному відношенні до своєї особистості, яке перешкоджає активному розвитку нових професійних навичок і досягнення кращих результатів, так як породжує невпевненість в здійсненні даних прагнень на досить високому рівні.

Дослідниця М. Ларскіх зазначає, що у педагогів з підвищеними вимогами до себе і оточуючих людей, з жорсткими когнітивними установками в процесі професійної діяльності може розвиватися стан емоційного вигорання, що характеризується емоційним, фізичним і мотиваційним виснаженням. Таким чином, перфекціонізм можна вважати одним з чинників розвитку негативних емоційних станів у професійній діяльності викладачів. З усіх компонентів перфекціонізму саме когнітивний компонент надає найбільші вплив на стадію «виснаження» і загальний рівень емоційного вигорання особистості педагога. Також вчена вважає, що такі особистісні особливості викладачів, як «чорно-біле мислення», фіксація на невдачах, сприйняття інших які делегують високі показники діяльності можуть бути чинниками емоційного вигорання педагогів [8]. Так як конструктивний перфекціонізм педагога є характеристикою психологічно здорової особистості педагога, І. Дубровіна виділяє наступні критерії конструктивного перфекціонізму: прийняття себе, своїх переваг і недоліків, усвідомлення власної цінності і унікальності, своїх здібностей і можливостей у професійній діяльності; прийняття колег і учнів, рефлексія, вміння диференціювати свої емоційні стани, мотиви, наслідки вчинків, використовувати ресурси власної особистості у важкій травмуючій ситуації [9].

Висновки і перспективи подальших досліджень.

Таким чином, здійснений аналіз наукових джерел засвідчив існування різних форм та різновидів перфекціонізму. Єдиної позиції по відношенню до розуміння природи, особливостей формування, типології перфекціонізму на даний момент не існує. Значний внесок у розвиток даної проблематики внесли психологи різних напрямків. Психоаналіз розглядає перфекціонізм як рису, властиву нарцисичній або невротичній особистості. Когнітивна психологія намагається виявити причини перфекціонізму в фіксованих помилкових судженнях, поведінкова психологія пов'язує досліджуваний феномен з позитивним і негативним підкріпленням. Отже, перфекціонізм у викладачів не сприяє повній реалізації в сфері їх професійної діяльності, а також не виступає в якості психологічного ресурсу для розвитку особистості і самовдосконалення.

Тому, незважаючи на велику кількість досліджень, необхідна подальша систематизація знань і досліджень з метою категоризації такого важливого феномену як перфекціонізм.

Список використаних джерел

1. Бахтин, Н.М. Из жизни идей. Статьи, эссе, диалоги. / Н.М. Бахтин М.: Лабиринт, 1995. – 152 с.
2. Гараян, Н.Г. Перфекционизм, депрессия и тревога / Н.Г.Гараян, А.Б.Холмогорова, Т.Ю. Юдеева // Московский психотерапевтический журнал – 2001- № 4- С. 18-48.
3. Гараян, Н.Г. Перфекционизм как прогностический признак неблагоприятного течения депрессивных расстройств [Текст] / Н.Г. Гараян, М.Н. Васильева // Психологический журнал. – 2014. – Том 35, №5. – С.51 – 61
4. Иванченко, Г.В. Идея совершенства в психологии и культуре / Г.В. Иванченко.– М.: Смысл, 2007. – 255 с.
5. Ильин, Е.П. Работа и личность. Трудоголизм, перфекционизм, лень / Е.П.Ильин – СПб: Питер, 2011. – 224 с.
6. Иргашева, К.А. Психологические корреляты перфекционизма у преподавателей вузов / К.А. Иргашева, Э.Э.Сыманюк – Педагогическое образование в России. 2015. № 7 С.195
7. Кононенко, О.І. Вплив перфекціонізму на емоційну сферу особистості /О.І.Кононенко// Вісник Чернігівського національного університету. Серія: Психологічні науки. – 2014.- В.121.Т.1. –С.175-178.
8. Ларских, М. В. Конструктивные и деструктивные характеристики перфекционизма учителя / М. В.Ларских // Вестник государственного университета управления. - М., 2011.6 № 4. С. 146–154.
9. Практическая психология образования; Учебное пособие 4-е изд. / Под редакцией И. В. Дубровиной — СПб.: Питер, 2004. — 592 с: ил.
10. Чепурна, Г.Л. Соціально-психологічні особливості перфекціонізму молоді: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи» / Г.Л. Чепурна. – К., 2013. – 20 с.
11. Юдеева, Т. Ю. Перфекционизм как личностный фактор депрессивных и тревожных расстройств : дис. ... канд. псих. наук. / Т. Ю.Юдеева– М., 2007. – 275 с.
12. Ясная, В.А. Перфекционизм: история изучения и современное состояние проблемы / В.А. Ясная, С.Н.Ениколопов // Вопросы психологии. – 2007. – № 4. – С. 157-158.
13. Chang, E.C. Examining the link between perfectionism and psychological maladjustment: Social problem solving as a buffer [Text] / E.C. Chang // Cognitive Therapy and Research. – 2002. – № 26. – P. 581–595
14. Flett, G.L. The Perfectionism Cognitions Inventory: Psychometric Properties and Associations with Distress and Deficits in Cognitive Self-management [Text] / G.L. Flett, P.L. Hewitt, T. Whelan, Th.R. Martin // Journal of Rational-Emotive Cognitive-Behavior Therapy. – 2007. – Vol. 25. – P. 255-277.
15. Frost, R. Perfectionism in obsessive-compulsive disorder patients / R. Frost, G. Steketee // Behavior Research and Therapy. 1997. - V. 42. - № 3.-P. 291-296.
16. Hamachek, D. Psychodynamics of normal and neurotic perfectionism / D.Hamachek // Psychology. 1978. V. 15. P. 27–33.
17. Parker, W. Perfectionism and adjustment in gifted children // G. Flett, P. Hewitt (eds.). Perfectionism: Theory, research and treatment. Washington: Americ. Psychol. Association, 2002, p. 133–149.
18. Slaney, R. Perfectionism: its measurement and career relevance / R. Slaney, J. Ashby, J. Trippi // Journal of Career Assessment. 1995. - V. 3.- № 2. P. 279-297.
19. Terry-Short, L.A. Positive and negative perfectionism [Text] / L.A. Terry-Short, R.G. Owens, P.D. Slade, M.E. Dewey // Personality and Individual Differences. – 1995. – Vol. 18(5). – P. 663–668.

В статье раскрывается современное состояние проблемы феномена перфекционизма в трудах зарубежных и отечественных психологов. Рассмотрена структура, типы данного явления. Осуществлено обобщение исследований научных источников, показавших о существовании различных форм и разновидностей перфекционизма. Выделенные характеристики перфекционизма, способствующие благоприятному протеканию процесса самосовершенствования преподавателей, к которым относится самоактуализация, мотивация достижения и самооотношения. Проанализированы исследования связи перфекционизму данным психологическими характеристиками преподавателей. Рассмотрена здоровая форма перфекционизма, которая способствует развитию личности, раскрытия ее способностей и творческого потенциала.

Ключевые слова: перфекционизм, здоровый и невротический, конструктивный и неконструктивный перфекционизм, самоактуализация, мотивация, преподаватели.

The article deals with the current state of the problem of the phenomenon of perfectionism in the works of foreign and domestic psychologists. A single position towards the understanding of nature, features of formation and typology of perfectionism at the moment does not exist. A significant contribution to the development of this problem was made by psychologists of different spheres. Psychoanalysis considers perfectionism as a trait that characterizes narcissistic or neurotic personality. Cognitive psychology aims to identify the reasons of perfectionism in false judgements. Meanwhile behavioral psychology connects the phenomenon under investigation with positive and negative reinforcement. Perfectionism (from the Latin perfectio - perfection) in a broad sense can be described as a person's desire for excellence and observing extremely high standards in activity. The article deals with the structure and different types of this phenomenon. Research that was carried out with the help of scientific resources proves the existence of various forms and varieties of perfectionism: constructive and destructive, normal and neurotic, adaptive and disadaptive, active and passive, healthy and pathological. Such characteristics of perfectionism including self-actualization, motivation achievement and self-reliance that contribute to the favorable flow of self-improvement of teachers were highlighted in the article. It was shown that perfectionism and its separate components are positively connected with the motivation of achieving success under the absence of connection with the motivation to avoid failures and have negative connection with self-actualization and self-reliance. A healthy form of perfectionism that promotes the development of the personality, the disclosure of its abilities and creativity was considered in the article. But striving for excellence, which is typical for this form, may have bigger influence on activity, as former standards will become increasingly unattainable. This can lead to negative consequences such as chronic exhaustion and difficulties with attention concentration. We can conclude that perfectionism in the activity of teachers doesn't promote the full implementation in the field of their professional activities. Furthermore it doesn't act as a psychological resource for the development of personality and self-improvement.

Key words: perfectionism, healthy and neurotic, constructive perfectionism, self-actualization, motivation, teacher.